

Άγιος Διάδοχος Φωτικής: Σύντομη Βιογραφία και Εισαγωγικά Σχόλια (Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών, α' τόμος)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Nick Hankins • [Milky Way over Spencer Bay, Moosehead Lake, Maine](#)

Nick Hankins •

Milky Way over Spencer Bay, Moosehead Lake, Maine

Σύντομη βιογραφία: Ο άγιος πατέρας μας Διάδοχος, που χρημάτισε επίσκοπος της Φωτικής στην Παλαιά Ήπειρο του Ιλλυρικού, ήταν παλαιός, πριν από τον 7ο αιώνα. Αυτό το συμπεραίνουμε από τα συγγράμματα του αγίου Μαξίμου, στα οποία αναφέρει κεφάλαια του Διαδόχου.

Ότι ήταν σοφός άνθρωπος που έλαμπε στην πράξη και στην θεωρία, μπορεί ο καθένας να το εννοήσει από τον λόγο του αυτό. Τον έχει συνθέσει άριστα έπειτα από φιλοσοφημένη πείρα πολλών ετών κι αφού έζησε πολλές θείες αναβάσεις μέσα στην καρδιά του. Τον διαίρεσε σε εκατό κεφάλαια και αποκάλυψε τις βαθύτατες μυστικές λειτουργίες της προσευχής με κάθε ακρίβεια· και αφού τον γέμισε πυκνά με λόγια της Αγίας Γραφής και με θεωρίες ακριβούς πνευματικής γνώσεως, ως δείγμα διδασκαλίας της ιερής νηπτικής εργασίας, αποτελούμενο από όλες τις αρετές, τον άφησε σε όλους σχεδόν τους έπειτ' από αυτόν νηπτικούς και θεοφόρους πατέρες.

Γι' αυτό πολλοί από αυτούς στα νηπτικά έργα τους συχνά αναφέρονται στα κεφάλαια αυτά, όπως σε ακριβείς πίνακες, και παραθέτουν αυτολεξεί μαρτυρίες από αυτά. Τα αναφέρει και ο ιερός Φώτιος (αναγν.201) λέγοντας: Αυτούς τους δέκα όρους ακολουθούν τα εκατό κεφάλαια· και είναι αυτός ο λόγος άριστα συγκροτημένος για τους ασκουμένους στην αρετή και για τους γυμνασμένους στις πράξεις της τελειότητας, χωρίς να περιέχει καμιά ασάφεια....Η Σύνοδος που έγινε με την παρουσία του Ανδρονίκου του Παλαιολόγου, ο Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, ο Θεσσαλονίκης Συμεών, ο Σιναΐτης Γρηγόριος, ο αγιότατος Κάλλιστος, και άλλοι πολλοί, μαρτυρούν ότι ο λόγος αυτός είναι άμεμπτος.

Το εκατοστό κεφάλαιο, που γράφει ο Φώτιος, αν και φαίνεται επιλήψιμο, ο θείος Μάξιμος ωστόσο το απαλλάσσει από κάθε αμφιβολία, ερμηνεύοντας την έννοιά του σύμφωνα με τον ορθό σκοπό της ευσέβειας, καθώς φαίνεται εδώ στο τέλος των κεφαλαίων.

Εισαγωγικά σχόλια: Ο άγιος Διάδοχος επίσκοπος Φωτικής της Ηπείρου, της σημερινής Παραμυθιάς, ήκμασε κατά τον 5ο αιώνα. Είναι εκπληκτικό το πως ένας τόσο μεγάλος θεολόγος και νηπτικός πατέρας είναι τόσο λίγο γνωστός, παρ' ότι ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, κατά τους αγώνες του υπέρ του Ησυχασμού και της μυστικής του θεολογίας, παραπέμπει αρκετές φορές στον άγιο Διάδοχο.

Οι εκδότες της Φιλοκαλίας εγκωμιάζουν ως μεγάλο νηπικό Πατέρα τον θείο Διάδοχο και από τα ελάχιστα διασωθέντα έργα του επέλεξαν μόνο το βραχύτατο, του “Δέκα Όρους”, και το μακρότατο, τα “Έκατό Γνωστικά Κεφάλαια”. Πρόκειται για ένα έργο βαθύτατης πνευματικής εμπειρίας, κυριολεκτικώς αγιοπνευματικό, με χρήση ενός μεγάλου αριθμού προτοτύπων λέξεων, προκειμένου να εκφραστούν σύνθετες μυστικές κινήσεις και γεύσεις της ψυχής.

Τα “Έκατό Κεφάλαια”, αν και παρουσιάζονται σαν αυτοτελή κείμενα, όμως έχουν μια εσωτερική ενότητα, η οποία θα μπορούσε να αποδοθεί και με το συνηθισμένο πεζογραφικό λόγο. Αλλά από τους αγίους Πατέρες, ιδίως τους νηπτικούς, έχει προτιμηθεί η άρραφη μέθοδος των κεφαλαίων για να εκφράζεται έτσι η συγκεκριμένη εμπειρία και για ν' απομνημονεύονται πιο εύκολα από τους μοναχούς. Επίσης πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα έργα του αγίου Διαδόχου διακρίνονται για τη γλωσσική αττική χάρη και το σαφή τρόπο διατυπώσεως.

Όσο και σαφής αν είναι η διατύπωση αγιοπνευματικών εμπειριών, όμως μονάχα με την εσωτερική συγγένεια θα μπορούσαμε να τις αισθανθούμε. Και θα έπρεπε να βρισκόμαστε στην πνευματική κατάσταση του αγίου Διαδόχου, του οποίου η ψυχή ολόκληρη φλεγόταν από την αγάπη του Χριστού, ο νους του ήταν μέσα στην λάμψη του ακτίστου φωτός, η ταπείνωση συγκρατούσε σε αυτογνωσία τον θεωμένο όσιο, το σώμα του συνευφραινόταν μαζί με την ψυχή του, οι πνευματικές θεωρίες διαδέχονταν η μία την άλλη, η προσευχή μέσα στην καρδιά του είχε γίνει φύση, η μυστική ένωσή του με τον Θεό ήταν συνεχής, για να καταλάβουμε με πληρότητα το περιεχόμενο των εμπειριών του.

Και ακριβώς από αυτή την πάμφωτη ερωτική κατάσταση της ψυχής του αγίου Διαδόχου ανέβλυσαν τα ηδύτατα “Γνωστικά Κεφάλαια” σαν ουσία και μορφή, που απευθύνονται κυρίως σε μοναχούς, αλλά έχουν κακ γενικότερη σημασία για χρήση απ' όλη την Εκκλησία, γιατί αναφέρονται στα προβλήματα της χριστιανικής ψυχής, που καλείται από τον Χριστό να ανεβεί όλα τα σκαλοπάτια της χριστιανικής τελειότητας. Αλλά και αν ακόμα δεν κατορθώσει κανείς να γίνει τέλειος σχετικά, πάντως μένει το κέρδος της ήττας που συνεπάγεται την

αυτοταπείνωση. Και αυτό είναι ένα κέρδος θετικό.

Στα “Γνωστικά Κεφάλαια” υπάρχουν απλανείς λύσεις και ερμηνείες των εσωτερικών προβλημάτων των μοναχών και λαϊκών, διέξοδος στα αδιέξοδα των ψυχών, αιτιολόγηση των διαφόρων ψυχοπαθολογικών φαινομένων, υποδείξεις μέσων θεραπείας, εκτίθεται η κλίμακα της εν Χριστώ ζωής, αποκαλύπτονται τα όργια της μυστικής θεολογίας, αναπτύσσεται η διδασκαλία της νοερής προσευχής και τέλος, δακτυλοδεικτείται ο δρόμος της χαράς, της ειρήνης, της αγάπης, της απάθειας εν αγίων Πνεύματι και της εν θείω φωτί θεώσεως του ανθρώπου.

Όσο για τους “Δέκα Όρους”, αυτοί αποτελούν την ακρότατη έκφραση της εν Χριστώ ζωής, που συνίσταται στην πίστη, σαν απαθή έννοια περί Θεού και σαν εκδημία του νου προς ελπιζόμενα· στην υπομονή, σαν αδιάλειπτη αναμονή του Αόρατου· στην φιλαργυρία, όταν κανείς δεν θέλει τίποτε· στην επίγνωση του Θεού από εκείνον που αγνοεί τον εαυτό του τελείως επειδή ζει εν Θεώ· στην ταπεινοφροσύνη, που συνίσταται στην λήθη των όσων καλών κάνει· στην αοργησία, σαν επιθυμία θερμή να μην οργίζεται κανείς· στην αγνότητα, που εκφράζεται σαν αίσθηση συνεχούς ενώσεως με τον Θεό· στην αγάπη, που διακρίνεται για την αύξηση της φιλίας προς τους υβρίζοντες· και τέλος, στην αλλοίωση της ψυχής, που προκαλείται από την διαρκή εντρύφηση του Θεού, και στην χαρά από την αναμονή του θανάτου.

Ο άγιος Διάδοχος είναι αναμφίβολα ένας από τους μεγαλύτερους νηπτικούς πατέρες, που επηρέασε θετικά την μοναστική και πνευματική παράδοση και πλούτισε την ησυχαστική και θεολογική γραμματεία της Εκκλησίας.

(πηγή: Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών, μεταφρ. Αντώνιος Γαλίτης, εκδ. Το περιβόλι της Παναγίας, 1986, α΄ τόμος, σελ. 282-284).

Πηγή: stonagona.blogspot.gr